

Tomasz Fedorszczak

Kneset – parlament państwa Izrael

Izrael to państwo powstałe w 1948 r. na Bliskim Wschodzie, utworzyła je grupa imigrantów będących częścią wielkiej diaspory narodu żydowskiego, którzy przybyli na ten obszar w początkach XX w. Było to spełnienie idei własnego suwerennego państwa głoszonej przez Teodora Herzla uznawanego za głównego ojca ruchu syjonistycznego⁵⁰⁵. Nowy kraj na mapie świata stanął przed problemami, z których większa część nie została do dziś rozwiązana. Słusznie można stwierdzić, że jest Izrael pełen sprzeczności i nadziei dla społeczeństwa Żydów, Arabów i Druzów. Trudności, o których mowa, wystąpiły w kraju oraz za granicą i to w bardzo ostrej formie.

Sytuacja zewnętrzna przejawiała się w liczbie toczonych wojen⁵⁰⁶, przez co większość sąsiednich państw jest wrogo nastawiona do Izraela i Izraelczyków. Są to kraje arabskie, co tylko pogłębia różnice na tle

---

⁵⁰⁵ Światowa Organizacja Syjonistyczna, *The World Zionist Organization* (WZO), została założona 3 września 1897 r. na I Światowym Kongresie Syjonistycznym w Bazylei (Szwajcaria). Jej pierwotna nazwa to Organizacja Syjonistyczna. Głównymi założycielami byli Theodor Herzl i Max Nordau. Jej celem była organizacja i udzielanie wsparcia żydowskiej akcji osiedleńczej w Palestynie. Podczas pierwszego Kongresu Syjonistycznego uchwalono *Program bazylejski* – obiecano narodowi żydowskiemu utworzenie własnej ojczyzny na terytorium Bliskiego Wschodu, a konkretnie Palestyny – <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Zionism/wzo.html>. Deklaracją ideową była broszura napisana przez Herzla w 1896 r. pt. *Państwo żydowskie – próba nowoczesnego rozwiązania kwestii żydowskiej*. Głosił w niej między innymi: „Dajcie nam tylko suwerenną władzę nad skrawkiem ziemi wystarczającym dla słusznych potrzeb naszego ludu, a z resztą poradzimy sobie sami”. Wizja Herzla nie była żadną nowością. Nawet samo określenie „syjonizm” nie pochodziło od niego, lecz było używane już przez Natana Birnbauma, wiedeńskiego przywódcę narodowo-żydowskiego ruchu studenckiego Kadima. Por. R. Blake, *Israel*, München 2002, s. 38–39.

⁵⁰⁶ Te konflikty to kolejno: pierwsza wojna izraelsko-arabska (1948–1949 r.), kampania sueska (1956), wojna sześciodniowa (1967), wojna Jom Kippur (1973), wojna libańska (1982–1985). Utrwaliły one dominację Izraela nad państwami arabskimi, czyniąc go jednocześnie militarnym mocarstwem w regionie bliskowschodnim.

kulturowym i religijnym, niektóre z nich otwarcie dążą do unicestwienia państwa żydowskiego za wszelką cenę. Sytuacja wewnętrzna jest o wiele bardziej skomplikowana, państwo to jest uznawane za okupanta terytorium, na którym zamieszkuje ludność pochodzenia arabskiego. Mimo różnych porozumień i umów zarówno dwustronnych, jak i międzynarodowych, nadal problem pozostaje nierozwiązany⁵⁰⁷. Niestabilne położenie geopolityczne powoduje dużą militaryzację i stałe utrzymywanie sił porządkowych. Bardzo istotną rolę odgrywają radykałowie religijni, dla niektórych z nich nie istnieje żadne inne prawo poza prawem boskim. Jest to istotne, ponieważ przedstawiciele ortodoksyjnych grup wchodzą jako deputowani do składu parlamentu.

Izrael jako niepodległy organizm państwowy posiada zasadniczo odmienny od klasycznych państw Europy Zachodniej, np. Francji, system ustrojowo-prawny. Chodzi tu o brak konstytucji w sensie formalnym, a więc brak ujęcia podstaw ustroju w jednym akcie normatywnym. Chronologicznie historia uchwalenia aktu o najwyższej randze rozpoczęła się od Deklaracji Niepodległości⁵⁰⁸, która przewidywała m.in. przeprowadzenie wyborów do Zgromadzenia Konstytucyjnego nie później niż 1 października 1948 r. oraz uchwalenie konstytucji przez Zgromadzenie. Wybory odbyły się jednak dopiero 25 stycznia 1949 r., a

---

⁵⁰⁷ Najnowszą próbą uregulowania tej kwestii jest konferencja w Annapolis w amerykańskim stanie Maryland. Weźmie w niej udział 40 państw i organizacji. Zaproszenie przyjęła nawet skonfliktowana z USA i z Izraelem Syria – wysłał swojego wiceministra spraw zagranicznych. Większość amerykańskich mediów jest zgodna – konferencja w Annapolis to niewiele więcej niż pomysł prezydenta Busha na podreperowanie swej reputacji. Jako jeden z powodów podjęcia rozmów podaje się obawy przed wzrostem znaczenia fundamentalizmu islamskiego. Organizacja fundamentalistyczna Hamas, w której rekach znajduje się Strefa Gazy, jeszcze przed końcem szczytu zapowiedziała jego porażkę – <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80594,4704238.html>.

⁵⁰⁸ 15 maja 1948 r. wygłosił mandat Brytyjski w Palestynie. W tym dniu w godzinach popołudniowych opuścił Palestynę jej ostatni brytyjski wysoki komisarz. Równoległe odbywało się w Tel Awiwie tajne jeszcze posiedzenie żydowskiej Rady Narodowej. Na posiedzeniu tym przewodniczący rady, Dawid Ben Gurion, ogłosił – powołując się między innymi na uchwałę ONZ z 29 listopada 1947 r. (która bazowała na podziale Palestyny na dwa państwa, tj. żydowskie i arabskie) – Deklarację Niepodległości Państwa Izrael. Por. A. Klugman, *Izrael ziemia świecka*, Warszawa 2001, s. 18.

Zgromadzenie zebrało się na pierwszym posiedzeniu 14 lutego. W międzyczasie zmieniło się nastawienie polityków do szybkiego uchwalenia konstytucji. W dniu 16 lutego 1949 r. Zgromadzenie konstytucyjne uchwaliło ustawę regulującą tymczasowo ustrój państwa (ustawa przejściowa z 1949 r.). Na mocy tej ustawy Zgromadzenie zmieniło nazwę na Kneset Pierwszej Kadencji. Kneset poza władzą ustrojodawczą uzyskał również władzę ustawodawczą. Prace przygotowujące nową konstytucję zakończyły się jednak niepowodzeniem. W dniu 13 czerwca 1950 r. Kneset przyjął tzw. uchwałę Harariego (nazwa pochodzi od nazwiska wnioskodawcy). Przewidywała ona, że konstytucja zostanie przygotowana w postaci odrębnych rozdziałów, z których każdy stanowić będzie osobną ustawę zasadniczą. Ustawy te miały być połączone w jeden tekst konstytucji⁵⁰⁹. Wskazuje się dwie podstawowe przyczyny nieuchwalenia konstytucji. Pierwsza to sprzeciw partii religijnych, które obawiały się, że uchwalenie konstytucji może doprowadzić do uchylecia wielu norm religijnych. Druga przyczyna to pozostawienie większej swobody działania dla polityków⁵¹⁰.

Nie to jest jedna podstawą osobliwej swoistości prawa w tym państwie. Odmienność trzeba wskazać na przynajmniej dwóch płaszczyznach. Po pierwsze Izrael nie jest krajem, w którym dominuje określony model prawny. Podobnie jest zresztą w kwestiach ustrojowych.

---

⁵⁰⁹ Izrael nie posiada spisanej konstytucji w sensie jednego aktu normatywnego o szczególnej mocy prawnej. Nie oznacza to jednakże, iż Izrael celowo podążył w kierunku rozwiązania westminstersko-brytyjskiego, gdyż w przypadku Izraela brak konstytucji wynika po prostu z braku porozumienia co do treści ustawy zasadniczej. Tym niemniej, w przeciągu ponad półwiecza istnienia Izraela, parlament tego kraju systematycznie normował zasady funkcjonowania państwa. Odbywało się na to zasadzie uchwalania tzw. „Aktów konstytucyjnych” czy też „Ustaw zasadniczych” (*Fundamental Law*), których – jak do tej pory – przyjęto jedenaście. Są to: Ustawa Zasadnicza o Knesecie (1958); O gruntach izraelskich (1960); O Prezydencie Państwa (1964); O gospodarce finansowej państwa (1975); O siłach zbrojnych (1976); O Jerozolimie stolicy Izraela (1980); O sądownictwie (1984); O Kontrolerze Państwowym (1988); O wolności zawodowej (1994); O godności ludzkiej i wolności (1994) oraz Ustawa Zasadnicza o Rządzie (2001) – <http://www/content/view/5638/1/1/>; Por. L. Garlicki (red.), *Konstytucja Izraela*, Warszawa 2001, s. 9.

⁵¹⁰ *Ibidem*; oraz V. Bogdanor (red.), *Constitutions in democratic politics*, Aldershot 1988, s. 290.

Zupełnego zastosowania nie ma ani tradycja rodziny prawa rzymsko-germańskiego, ani też anglosaskie *common law*. Państwo żydowskie zaliczane jest do grupy tzw. mieszanych systemów prawa, łączących elementy kontynentalnej kultury prawnej z anglosaskim prawem precedensowym⁵¹¹.

Po drugie jako system wywodzący swe korzenie również z zasad religijno-tradycjonalistycznych wykazuje uznanie dla wartości idei prawa, ale samo prawo wyobraża sobie inaczej niż w kulturze Zachodu⁵¹². Takim centralnym punktem odniesienia dla ustroju, jak i prawa, jest wyznawanie religii judaistycznej.

Przy uwzględnieniu tych zastrzeżeń Izrael przyjął do pewnego stopnia rozwiązanie kompromisowe. Dziś jest republiką parlamentarną bez konstytucji. Władzę ustawodawczą sprawuje parlament nazywany Knesetem.

Nazwa Kneset nawiązuje do nazwy zgromadzenia przywódców religijnych (Kneset Ha-Gedola, nazwa angielska: *Knesset Hagedolah*), tak zwanego Wielkiego Zgromadzenia, które istniało w starożytnym Izraelu w okresie po powrocie z niewoli babilońskiej (tj. po roku 538 p.n.e.)⁵¹³. Obecnie podstawą prawną funkcjonowania parlamentu jest ustawa zasadnicza z dnia 12 lutego 1958 r. Ważniejszych zmian w niej dokonano 31 lipca 1985 r., gdy wprowadzono poprawkę mówiącą o konieczności spełnienia przez partię polityczną określonych wymogów, jeżeli ma ona brać udział w wyborach (tzn. nie może ona szerzyć rasizmu czy też negocjować sensu istnienia państwa Izrael). Inna poprawka z 12 stycznia 1991 r. ograniczająca możliwość przechodzenia posłów z jednego klubu parlamentarnego do innego.

W systemie politycznym Kneset zajmuje pozycję suwerenną. Poza spełnianiem funkcji legislatywy ma kompetencje ustrojodawcze i kontrolne. W Izraelu parlament składa się z jednej izby, zasiada w nim 120 członków. Jest to wyraz zastosowania odmienności w stosunku do

---

⁵¹¹ Zob. L. Górnicki, *Kodyfikacja prawa prywatnego*, (w:) M. Safjan (red.), *System prawa prywatnego. Tom 1, Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2007, s. 86; R. Dawid, C. Jauffret-Spinosi, *Osnownyje prawowyyje sistiemy sowriemiennosti*, Moskwa 1996, s. 24–27; R. Dawid, *The Methods of Unification*, *American Journal of Comparative Law* 16/1968, s. 13–27.

⁵¹² *Ibidem*.

⁵¹³ *Britanica online encyclopedia* – <http://www.britannica.com/eb/article-9045784/Kneset-ha-Gedola>.

najbardziej chyba wykorzystanego przy tworzeniu ustroju Knesetu systemu parlamentarnego angielskiego⁵¹⁴. Siedziba i miejsce posiedzeń znajduje się w Jerozolimie pod adresem: Kiryat Ben Gurion, Jerusalem 91950.

Wybory do Knesetu są sześcioprzymiotnikowe: powszechne, ogólnokrajowe, bezpośrednie, równe, tajne i proporcjonalne. Reguluje to specjalna „specustawa” o wyborach do Knesetu. Czynne prawo wyborcze posiada każdy obywatel Izraela, który ukończył 18 lat. Natomiast bierne prawo wyborcze przysługuje wszystkim obywatelom, którzy ukończyli 21 lat. Obu praw może pozbawić sąd. Listy kandydatów mogą być zgłaszane wyłącznie przez partie polityczne. Wystarczy uzyskać próg wyborczy w postaci 1,5% głosów wyborców, aby wejść do Knesetu. Do 1988 r. próg ten wynosił 1%. Powoduje to duże rozdrobnienie ugrupowań zasiadających w parlamencie. Przeszkody w kandydowaniu należy podzielić na dwie grupy. Pierwsza odnosi się do zakazów podmiotowych i obejmuje: prezydenta państwa, obu naczelnych rabinów, sędziów (dopóki piastują oni to stanowisko), sędziów trybunału religijnego, kontrolera państwowego, szefa sztabu generalnego, rabinów, duchownych innych wyznań w czasie zajmowania płatnych stanowisk, wyższych oficerów sił zbrojnych oraz urzędników państwowych, posiadających stopnie lub rangi określone ustawowo, i wreszcie policjantów i strażników więziennych. Zakazy przedmiotowe obejmują: negowanie istnienia Państwa Izrael jako Państwa Narodu Żydowskiego, negowanie demokratycznego charakteru państwa, a także nawoływanie do rasizmu.

Wybory odbywają się w dzień wolny, w trzeci wtorek miesiąca *cheszwam*, w roku, w którym upływa kadencja Knesetu, a jeżeli rok wymieniony jest rokiem przestępnym wybory odbywają się w pierwszy wtorek miesiąca⁵¹⁵. Kadencja jest czteroletnia i rozpoczyna się w dniu wyborów, do tej pory wybierano lub przekształcano parlament siedemnaście razy (ze szczególnym uwzględnieniem przemianowania Zgromadzenia Konstytucyjnego na pierwszy Kneset)⁵¹⁶. Wyjątkowo

⁵¹⁴ Zob. C. Klein, *La démocratie d'Israel*, Paris 1983, s. 216.

⁵¹⁵ W kalendarzu żydowskim w roku przestępnym dodaje się dodatkowy miesiąc, zwany *adar bet*. Rok przestępny wypada siedem razy w ciągu 19 lat, a mianowicie w roku 3, 6, 8, 11, 14, 17 i 19 danego okresu dziewiętnastoletniego.

⁵¹⁶ Kadencja czteroletnia była ścisłą regułą, ale zdarzały się wyjątki. Kadencje Knesetu były następujące: I Kneset (1949–1951), II Kneset (1951–1955), III

kadencję można przedłużać lub skracać. Pierwszy przypadek ma miejsce, gdy zachodzą okoliczności, które uniemożliwiają przeprowadzenie wyborów, decyzja taka może zostać podjęta jedynie w drodze ustawy przyjętej przez co najmniej osiemdziesięciu członków parlamentu. Sytuacja skrócenia kadencji ma miejsce, kiedy dochodzi do klasycznego „samorozwiązania”, zostaje uchwalona wtedy przez większość członków zasiadających w Knesecie odpowiednia ustawa. Jeżeli Kneset podejmie decyzję o samorozwiązaniu, kadencja trwa do czasu zebrania się nowo wybranego parlamentu. Poza samorozwiązaniem skrócenie kadencji ma miejsce w przypadku nieuchwalenia wotum nieufności dla rządu oraz w razie nieuchwalenia ustawy budżetowej w terminie trzech miesięcy od początku roku budżetowego⁵¹⁷.

Wyniki wyborów ogłasza się w oficjalnym organie Państwa Izrael (*Reszumat*) w ciągu ośmiu dni od dnia wyborów. Na pierwsze posiedzenie Kneset zbiera się zawsze w poniedziałek o godzinie czwartej po południu. Uroczystego otwarcia dokonuje prezydent, a w razie jego nieobecności – najstarszy wiekiem członek parlamentu. Prezydent przekazuje po otwarciu przewodniczenie najstarszemu wiekiem członkowi parlamentu, obecnemu na posiedzeniu. Na pierwszym posiedzeniu dokonuje się również uroczystego ślubowania⁵¹⁸.

Organami Knesetu są przewodniczący oraz komisje. Przewodniczącego i jego zastępców wybiera się spośród deputowanych

---

Kneset (1955–1959), IV Kneset (1959–1961), VI Kneset (1965–1969), VII Kneset (1969–1973), VIII Kneset (1973–1977), IX Kneset (1977–1981), X Kneset (1981–1984); premier Menachem Begin ustąpił z przyczyn zdrowotnych, rząd sprawował swoje obowiązki do czasu wyborów i sformowania nowego, XI Knesetu (1984–1988); XII Kneset (1988–1992), XIII Kneset (1992–1996), XIV Kneset (1996–1999); po kłopotach związanych z uchwaleniem budżetu na rok 1999, 4 stycznia 1999 r. Kneset podjął decyzję o samorozwiązaniu i ogłoszeniu wcześniejszych wyborów parlamentarnych; XV Kneset (1999–2003); XVI Kneset (2003–2006) z powodu choroby Ariela Szarona w 2006 r. ustąpił; XVII Kneset (2006–).

⁵¹⁷ Por. L. Garlicki (red.), *Konstytucja...*, s. 19.

⁵¹⁸ Rota ślubowania jest następująca: „Ślubuję dochować wierności Państwu Izrael oraz sumiennie wykonywać mój mandat w Knesecie”. Kto nie dopełni tego obowiązku, nie korzysta z praw przysługujących członkom parlamentu. Analogiczna sytuacja ma miejsce, gdy członek Knesetu posiada podwójne obywatelstwo – do czasu zwolnienia z obywatelstwa państwa trzeciego również nie korzysta z praw.

zasiadających w parlamencie. Liczba zastępców przewodniczącego jest zmienna i zależy od sił politycznych zajmujących określoną liczbę mandatów w Knesecie oraz układów polityczno-koalicyjnych. Parlament powołuje ze swojego składu komisje stałe oraz może powołać także ze swojego składu komisje przeznaczone do rozstrzenia określonych spraw. Kneset może tworzyć komisje śledcze – przyznając odpowiednie uprawnienia jednej z komisji stałych lub powołuje komisje spośród swoich członków – w celu zbadania spraw określonych przez Kneset; w skład komisji śledczej wchodzi przedstawiciele frakcji, które nie uczestniczą w rządzie, stosownie do liczebności ugrupowań w parlamencie. Wśród organów szczególne miejsce zajmuje tzw. Komisja Knesetu. Należą do niej m.in. sprawy związane z przedstawianiem wniosków w sprawie obsadzenia składu pozostałych komisji, sprawy deputowanych, w tym także przedstawianie wniosków w sprawie uchylenia immunitetu. Komisja Knesetu koordynuje prace pozostałych komisji. Posiada również kompetencje dotyczące innych organów państwowych: należy wymienić tutaj składanie wniosku o złożenie z urzędu prezydenta lub premiera⁵¹⁹.

Kneset podejmuje decyzje większością członków biorących udział w głosowaniu, przy czym członkowie, którzy wstrzymali się od głosu, nie są uważani za biorących udział w głosowaniu. Parlament obraduje i podejmuje decyzje bez względu na kworum, czyli liczbę członków obecnych, chyba że ustawa stanowi inaczej (np. o przedłużeniu kadencji decyduje większość 80 deputowanych). Kneset ustanawia ustawy zwykłe, a obok nich takie, którym może nadać moc ponadustawową, i posiada także kompetencję do uchwalenia konstytucji. Ustawy uchwalane są w trzech czytaniach⁵²⁰. Dyscyplina partyjna nie daje możliwości poszczególnym deputowanym występowania z indywidualnymi inicjatywami. Sposobność ku temu pojawia się tylko wtedy, gdy liderzy partyjni wydadzą wyraźne dyrektywy, że partie jako całość nie zajmują stanowiska w danej sprawie.

Kneset obraduje na sesjach, dwóch w ciągu roku, łączny czas trwania obu nie może być krótszy niż osiem miesięcy. Posiedzenia odbywają się w siedzibie parlamentu, z tym że w szczególnych okolicznościach przewodniczący Knesetu, po zasięgnięciu opinii zastępcy

---

⁵¹⁹ L. Garlicki (red.), *Konstytucja...*, s. 20.

⁵²⁰ *Ibidem*.

przewodniczącego, może zwołać posiedzenie w innym miejscu. Posiedzenia odbywają się w dni robocze, są jawne, publikowanie informacji o przebiegu podczas trwania takich posiedzeń nie podlega żadnym ograniczeniom. Na wniosek trzydziestu deputowanych lub na wniosek rządu można zwołać Kneset poza ustalonymi okresami sesji.

Funkcja kontrolna Knesetu przejawia się w następujących kompetencjach:

- uchwalania wotum zaufania dla nowo utworzonego rządu;
- wyrażania rządowi wotum nieufności;
- prawie złożenia z urzędu prezydenta państwa;
- prawie złożenia z urzędu Kontrolera Państwowego;
- debacie nad określonymi zagadnieniami;
- prawie żądania informacji od rządu⁵²¹.

Indywidualny status członków Knesetu realizuje się przy okazji instytucji takich jak: zrzeczenie się mandatu, wygaśnięcie mandatu, skazanie prawomocne deputowanego, zawieszenie, zastępstwo i immunitet.

Deputowany może zrzec się mandatu przez osobiste wręczenie przewodniczącemu listu informującego o zrzeczeniu się mandatu, a w przypadku, gdy członek nie może zrobić tego osobiście, list musi zostać podpisany w dniu przekazania przewodniczącemu. Jeżeli deputowany skutecznie zrzekł się mandatu, to wygasa on w ciągu czterdziestu ośmiu godzin od chwili, w której dotarł do przewodniczącego. Istnieje możliwość cofnięcia woli zrzeczenia się mandatu. Jeżeli członek Knesetu został wybrany lub mianowany na jedno ze stanowisk, których piastuni nie mogą kandydować do parlamentu, jego mandat wygasa z chwilą wyboru lub mianowania. Jeżeli deputowany zostanie skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia i zajdzie dodatkowa przesłanka stwierdzenia przez sąd lub prokuratora o popełnieniu z niskich pobudek tego przestępstwa, to mandat wygasa bez względu na moment jego popełnienia. Immunitet nie chroni w takim przypadku. Jeżeli deputowany został skazany za przestępstwo, to Komisja Knesetu może, na wniosek każdego innego członka parlamentu, zawiesić go do czasu uprawomocnienia się wyroku. Zanim taka uchwała zapadnie, zainteresowany deputowany musi przedstawić swoje stanowisko. Po wygaśnięciu mandatu deputowanego

---

⁵²¹ *Ibidem*, s. 21.

na jego miejsce w parlamencie wstępuje kolejny kandydat umieszczony na określonej liście wyborczej podczas ostatnich wyborów.

Każdy z deputowanych posiada immunitet. Właściwość ta regulowana jest szczegółowo w ustawie uchwalonej w 1951 r. o nazwie: „Immunitet, prawa i obowiązki członków Knesetu”. Ochrona immunitetowa jest potraktowana bardzo szeroko, obejmuje nawet działania pozalegislacyjne. Deputowani podlegają nietykalności osobistej (z wyjątkiem władz celnych) oraz zakazowi aresztowania, chyba że zostaną ujęci w momencie popełnienia przestępstwa lub dopuszczą się aktu zdrady. O zatrzymaniu należy natychmiast powiadomić przewodniczącego Knesetu. Immunitet uchyla parlament, na wniosek innego członka Knesetu lub prokuratora generalnego, zawierający wyszczególnienie zarzutów postawionych danemu parlamentarzystcie⁵²².

Interesujący jest fakt objęcia immunitetem także siedziby Knesetu. Zgodnie z ustawą o budynku Knesetu z 1952 r. budynek, jak i teren wokół niego, znajdują się pod kontrolą przewodniczącego Knesetu. Celem takiego rozwiązania jest ochrona deputowanych przed poza-parlamentarnymi naciskami, takimi jak demonstracje i inne przeszkody, które mogłyby uniemożliwić im normalną pracę⁵²³.

Kilka słów poświęcić należy głównym siłom politycznym wchodzącym w skład Knesetu. Chodzi o partie polityczne. To one wyznaczają, organizują i kontrolują działalność parlamentu. Podstawowe i najważniejsze z tych ugrupowań to:

1) *Kadima*, partia założona w listopadzie 2005 r., w wyniku rozłamu w Likudzie i Partii Pracy. Ugrupowanie to po raz pierwszy wystawiło listy partyjne w wyborach 2006 r.⁵²⁴ Partia powstała jako

---

⁵²² G. Machler, *Kneset, parlament w systemie politycznym Izraela*, Warszawa 1996, s. 61. Ustawa o Immunitecie, prawach i obowiązkach członków Knesetu postanawia, że: „Członek Knesetu nie może być pociągany ani do cywilnej, ani do karnej odpowiedzialności, nie może też być poddany żadnemu postępowaniu prawnemu z powodu głosu, jaki oddał, jakiegokolwiek ustnej lub pisemnej wypowiedzi bądź z powodu wszelkich innych działań w Knesecie albo poza nim, jeżeli oddany głos, wyrażona opinia lub jego działania pozostawały w związku z funkcją posła lub miały na celu wypełnienie jego mandatu deputowanego”.

⁵²³ *Ibidem*, s. 62.

⁵²⁴ Wybory do siedemnastego Knesetu z dnia 28 marca 2006 r. zakończyły się następującymi wynikami: Kadima – 29 deputowanych, Labour-Meimad

zaplecze dla realizowanego przez A. Szarona planu wycofania się Izraela z Gazy. Chce wprowadzić w życie plan pokojowy „dwóch państw dla dwóch narodów”, a jednocześnie zachować umiarkowanie w sprawach religijnych oraz bronić demokratycznego charтеру państwa. Zdecydowanym liderem po problemach zdrowotnych Ariela Szarona został Ehud Olmert.

2) *Likud*, opiera swój program na idei narodowej. Założona w 1973 r., w sprawie negocjacji pokojowych zachowuje zmienne stanowisko. Najważniejszym politykiem jest Benjamin Natanyahu.

3) Partia Pracy, to ugrupowanie jest spadkobiercą prowadzonej przez Davida Ben Guriona partii Mapai. Powstała w 1968 r. Od początku istnienia miała charakter socjalistyczny i zajmuje lewą stronę izraelskiej sceny politycznej. Opowiada się za szybkim sfinalizowaniem negocjacji pokojowych z Palestyńczykami. Dopuszcza daleko idący kompromis terytorialny z Arabami. Najważniejszy obecnie polityk to Amir Perc.

4) Unia Narodowa, stworzona w 1999 r. jako blok partii prawicowych. W sprawie religii stoi na stanowisku, że państwo powinno być oddzielone od sfery religijnej. Zachodni Brzeg Jordanu oraz Strefa Gazy powinny być ostatecznie wcielone do Izraela, osadnictwo zaś kontynuowane. Palestyńczyków z Izraela należy wysiedlić do innych państw arabskich. Liderzy tego ugrupowania to Beny Begin i Avigdor Liberman.

5) *Shas*, pojawiła się po raz pierwszy w 1984 r. Celem partii jest zagwarantowanie godnych warunków egzystencji dla religijnych Żydów. Partia ma stanowisko elastyczne w sprawach istotnych dla polityki. Przywódcy to Rabbi Yossef i Arie Derih⁵²⁵.

W budynku Knesetu znajduje się biblioteka parlamentarna, pokój rządu, pomieszczenia komisji, restauracja, przechowywana jest kopia Deklaracji Niepodległości, a także archiwum. Dzisiejsza siedziba parlamentu została sfinansowana przez Jamesa A. de Rothschilda jako dar dla Państwa Izrael. Bezpieczeństwa strzeże Straż Knesetu. To organizacja

---

(Partia Pracy) – 19, Likud – 12, Shas – 12, Yisrael Beiteinu – 11, National Union–National Religious Party – 9, Gil (Pensioners) – 7, United Torah Judaism – 6, Meretz-Yachad – 5, United Arab ListTa'al – 4, Hadash – 3, Balad – 3; http://www.knesset.gov.il/elections17/eng/Results/main_results_eng.asp.

⁵²⁵ B. Albin, G. Tokarz (red.), *Izrael i Autonomia Palestyńska. Wybrane aspekty polityczne i prawne*, Wrocław 2007, s. 280–283.

odpowiedzialna za zapewnienie ochrony budynku i deputowanych, nie jest to jednak jednostka wojskowa. Stacjonuje poza budynkiem parlamentu, pełni tylko dyżury w budynku parlamentu, straż odgrywa również ceremonialne role np. podczas uroczystości związanych z dniem niepodległości, dowódca nazywany jest „oficerem Knesetu”⁵²⁶.

Istnienie Knesetu w Izraelu rozumianego jako naczelny organ państwowy złożony z wybieranych przedstawicieli narodu, realizujący władzę ustawodawczą i sprawujący kontrolę nad funkcjonowaniem władzy wykonawczej, jest cechą demokratycznego systemu ustrojowego. Ustanowienie parlamentu w obecnej formie ustrojowo-prawnej pozwala uznać ten kraj za w pełni spełniający, przynajmniej pod tym względem, warunki stawiane współczesnemu państwu prawnemu.

Knesset—the parliament of Israel. Summary

The paper discusses the question of parliament in Israel. The position in the political and legal system of this state is characterized. The differences resulting from a special treatment of religion and from the mixed legal system are pointed out. The institution of parliament has been regulated in the Knesset Fundamental Law from 1958, which is the part of the material constitution of Israel. The following functions of parliament are indicated: creating of law, creating of political system and the control function. The role of elections and their rules and principles is depicted. The intrinsic organs of Knesset, rights and duties of the deputies and the major political parties in Israel are described. In conclusion it is noted, that due to such institutions as Knesset, Israel fulfills the legal and political conditions imposed on the democratic state.

La Knesset, parlement de l'État d'Israël. Résumé

Dans cet article on parle du parlement de l'État d'Israël et plus précisément de sa position constitutionnelle et légale. On souligne les différences qui relèvent de la place spéciale de la religion et du système légal mixte. Le parlement base sur la loi fondamentale de la Knesset de 1958 qui fait partie de la Constitution matérielle de l'État juif. On indique les fonctions législative, constitutionnelle et celle de contrôle du parlement. On souligne aussi le rôle des élections et de leurs principes. L'auteur présente ensuite les organes internes de la Knesset, les droits et les devoirs des députés de même que les formations politiques les plus importantes dans le système des partis. Pour terminer, l'auteur constate que grâce aux institutions telles que la Knesset, l'État d'Israël accomplit les conditions constitutionnelles et légales que l'on pose aux démocraties contemporaines.

---

⁵²⁶ <http://www.knesset.gov.il/main/eng/home.asp>.